

פניני הפרשה

כי תשא

עלון מס'

1029

שנה כ"א התש"ף

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

מתנת השבת

ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמורו כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם – יש להבין מה שונה מצות השבת מכל המצוות, שהקב"ה הדגיש בה למשה "ואתה" דבר אל בני ישראל, והרי כל המצוות נאמרו מפי משה רבנו, ואין נביא רשאי לחדש מצוה חדשה?

מבאר הכלי יקר כי מצות שבת זכה בה משה באופן מיוחד, מאחר שבמצרים טרח והשתדל אצל פרעה לשחררם לפחות בשבתות, וראוי הוא שתיקרא מצות שבת על שמו. ולכן אומרים בתפלת שחרית של שבת "ישמח משה במתנת חלקו", כי הוא זכה להיות במחיצת הקב"ה ולראות במעלת השבת. לכן אמר לו הקב"ה למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם.

החפץ חיים מוסיף ומבאר את הענין כפי שידוע שאם אדם עני אומר שיש לו מתנה טובה לתת, הרי היא לא שוה יותר מכמה זהובים, אבל עשיר שנותן מתנה יקרה היא בודאי עולה סכום גדול. ואם מלך נותן את המתנה, הרי המתנה גדולה פי כמה. קל וחומר שמדובר במתנה שנותן הקב"ה ומעיד עליה שהיא מתנה טובה. ומכאן נלמד את ערכה של השבת.

על רבי איסרליש זצ"ל מקראקא אביו של הרמ"א זצ"ל (מחבר ההגה על השלחן ערוך), נמצא כתוב מעשה מופלא:

סוחר גדול היה רבי איסרליש, וחנות גדולה למכירת מיני משי היתה בבעלותו. והיה מנהגו שכאשר הגיע חצות היום בערב שבת, מיד סגר את החנות ושב לביתו לעסוק בצרכי שבת. פעם אחת נתקנא בו השמן, ובא לנסותו. התלבש בדמות שר גדול, ולקח הרבה סחורות יקרות, וערך השוואה על כל אחת מן הסחורות. ועדיין לא מדד כמה אמות יש בכל אחד, ובתוך כך הגיע חצי היום. בא רבי איסרליש לסגור את חנותו כמנהגו, אך השר התחנן בפניו כי ימכור לו את הסחורה, אך רבי איסרליש לא הסכים בשום אופן.

אמנם כתוצאה מכך הפסיד כסף רב, אך שכרו היה גדול מן השמים, וכבדוהו עבור זה בכן קדוש, הוא רבנו הרמ"א מאורן של ישראל.

שיא תורני	עצה טובה
<p>האירוע הגדול והמרכזי ביותר בתולדות עם ישראל מעמד הר סיני, היה אירוע חד-פעמי בהיסטוריה שבו נגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו לעיני כל ישראל. שיא השיאים של הדרגה אליה הגיעה כל נשמה מישראל. הרגע לו ייחלה הבריאה כולה. במעמד כביר רווי הוד שבו נשקו שמים וארץ, עם שלם חווה חוויה נבואית שלא היתה כמותה, ושוב לא תהיה.</p>	<p>כדי למנוע כאב בכתיבה ממושכת, יש לדאוג שהמרפק יהיה גבוה יותר מכף היד, ויהיה מספיק זרימת דם. לכן כתיבה על סטנדר אינה מומלצת, אלא אם כן כותבים בעמידה. (קונטרס "תורת").</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"אם על ידי העושר ישתדל לעשות מצוות ומעשים טובים לעזור ללומדי תורה כיששכר וזבולון או ליתן צדקה לעניים או לרפואת חולים או להכנסת אורחים או הכנסת כלה וכיו"ב, אז כל המעשים האלה הם הכנות גדולות לחיי העולם הבא." ("מגיד חדשות" ח"ט דרוש ס"א).

ולקחת את כסף הכפורים – אפשר לפרש בס"ד פסוק זה, שרומזו על שלשה דברים שעושים בערב יום הכפורים, והם: כפרות, פליחות, פילוי הנדר (כלומר לפרש נדריו, והיינו התרת נדרים). ולזה ירמוז בתיבת כסף שהוא ראשי התיבות של שלשת הדברים הנ"ל. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

ותן חלקנו בתורתך

לדעת, כי הנפשות כל אחת יש לה בחינת המעלה, יש שמעלתה כהונה ויש מלכות ויש כתר תורה ויש גבורה ויש עושר ויש הצלחה, ונתכוין יעקב בנבואה לברך כל אחד כפי ברכתו הראוי לה".

*

ישנה נטיה, במיוחד אצל בחורים צעירים, לשאוף למעלות גבוהות ביותר, ולפעול גם למעשה לפי אותם סטנדרטים, אף שבמציאות אין כוחותיהם מסוגלים לכך. ואז, כאשר הם נוכחים לדעת כי נצבים הם בפני שוקת שבורה, ובמציאות אינם מסוגלים להגיע לאותן דרגות גבוהות, מתגנבת אל לבם תחושה של רפיסות, חלישות הדעת ואי יכולת.

פעמים רבות אמר הגאון רבי משה לוי זצ"ל לתלמידיו משפט חכם שיש בו תועלת עצומה ואבן-דרך לכל בן עליה המתחבט תדיר בקונפליקט זה: "לשאוף - צריך למקום הכי גבוה, אבל להשיג - צריך כל אחד לפי כוחותיו". יש להבדיל בין הרצוי למצוי. כלומר, לעורר בעצמו השתוקקות ולומר 'הלואי והייתי זוכה להיות הגאון מוילנא', זה רצוי, אך במצוי - במטרה המעשית, יש לפעול בהתאם לכוחות.

רעיון יפה בענין זה כתב בספר "חובת האדם בעולמו" (ח"א): מה שוקל יותר - קילו זהב או קילו קש? התשובה היא שמשקלם זהה.

למרות שקיים פער גדול בין החומרים באיכות בשווי ובעיקר בנפח - המדד המשמעותי במקרה זה הוא המשקל, והמשקל זהה.

כשהקב"ה מודד אותנו, הוא אינו משוה בין כמות ונפח המעשים שכל אחד מאתנו עושה, אלא בודק אם כל אחד ניצל את הפוטנציאל הגלום בו, אם הגיע ל"משקל" המצופה ממנו.

רבי זושא מאניפולי זצ"ל היה אומר: "כשיגיע זמני, ואעמוד בפני בית דין של מעלה, איני מתיירא שישאלוני: 'זושא למה לא היית משה רבנו', אלא 'זושא למה לא היית זושא'..."

נתפלל ל"ותן חלקנו בתורתך" - חלקנו המיוחד, המוגדר והמוכן לנו מאז מתן תורה.

"בני ניחן בכישורים בינוניים, האם כדאי 'להילחם' כדי להכניסו לישיבה לבחורים מצוינים?" נועץ אברך ברבו. "וכל כך למה?" חייך אליו הרב. השיב האב: "הלא לימדנו רבי מתיא בן חרש באבות (ד, טו): 'הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים'..."

"ראה", הבהיר לו הרב, "זנבו של האריה מותאם לגופו. אם תחבר לאריה זנב שועל, החיבור לא יעלה יפה... חשוב על נפש ילדך ובחר לו ישיבה שבה יוכל להיות חלק 'טבעי', כך שבבוא היום הוא יזכה להיות 'ראש' ולא זנב שולי..."

*

אחת הדרכים שהתורה נקנית בהם הוא "המכיר את מקומו" (אבות פרק ו' משנה ו'). הלומד נדרש להכיר את יכולותיו, ולפי מדתו למצות את כוחותיו.

בשם הרב שלום מאיר וולך שליט"א מובא רעיון נפלא הממחיש זאת. בין שמות העופות האסורים באכילה, מוזכרת "בת היענה" (ויקרא יא, טז). מדוע התורה מזכירה את בת היענה, ולא את היענה עצמה? מסביר החפץ חיים שהיענה עצמה בשרה קשה כברזל והיא מסוגלת לאכול אבנים ברזלים וזכוכיות, ואינה ראויה לאכילה. אך בת היענה, בעודה קטנה, בשרה רך וראוי לאכילה ולכן התורה מציינת כי אסורה היא למאכל.

כשירמיה הנביא מנבא את הצרה שתפקוד את עם ישראל, הוא אומר "בת עמי לאכזר, כיענים במדבר" (איכה ד, ג). מדוע היען אכזרית? משום שבראותה את ילדיה רעבים, במקום להשיג עבורם אוכל שמתאים לקיבתם, היא מביאה להם אבנים וזכוכיות. היא לא מבינה, שלא כל מה שהיא מסוגלת לאכול, גם ילדיה הרכים מסוגלים לאכול...

*

לגבי הברכות שהעניק יעקב לבניו לפני פטירתו, כותב האור החיים הקדוש: לכל אחד מהם מעניק האב הגדול ברכה ייחודית. הוא מפרט מה התפקיד ההיסטורי העתידי של כל בן לפי שורש נשמתו, במה יעסוק ובמה יצטיין.

וזהו "איש אשר כברכתו ברך אותם" (בראשית מט, כח): "כפי בחינת נשמתו וכפי מעשיו, כי יש לך

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

מרוץ אחר נעליים

הקריסטל התיזו ניצוצות אור לכל עבר.

והנה הוא רואה את שרי המלך הנכבדים כורעים ברכ בפני האיש שגנב לו את נעליו, ומגישים לו את אדרתו המלכותית.

לאט לאט הביך העני מיהו שייסרו וגררו אל הדרו, בבחינת "הביאני המלך חדריו", ואף הוא כרע ברכ בפני המלך ופרץ בבכי.

חיך אליו המלך בטוב לב והושיט לו את שרביטו, הקימו ובישר לו: "גרמתי לך לרדוף אחרי, כדי לקחת אותך לחתן לבתי!".

ועתה, האם יצטער הבחור על שהתייסר לרוץ ללא נעליים? הרי רדיפה זו היא שהביאתו אל קרבת המלך אחר שלא הסכים להיענות לשכנועיו!

והנמשל: ההתענגות על ה' יתברך מושגת רק באמצעות דבקות בו, על ידי מצוות ומעשים טובים. אדם הממשיך במרוצת חייו בעולם הזה בלי משים, ומתוך כך אינו משתוקק להידבק באלוקיו - מפסיד למעשה את תכלית בריאתו. וכדי שלא יחטיא את מטרתו בעולם, מייסרו הקב"ה עד שהוא זועק אליו, וזעקה זו היא היא המקרבתו ומדבקתו בו יתברך.

אשרי הזוכה להגיע לדבקות הראויה מתוך טובה. אולם גם כאשר הקב"ה מביא יסורים על האדם – הרי יסורים אלו מגמתם לזכך את האדם ולקרבו לתכלית חייו, להתענג על ה' בעונג האמיתי והמושלם. (ע"פ הגאון רבי זמיר כהן שליט"א)

מלך אחד נוהג היה מפעם לפעם לעטות על עצמו לבוש פשוט, ולצאת אל רחובות העיר דרך מנהרה, כששומרי ראשו עוקבים ממרחק מה. והנה פעם אחת נתקל המלך בבחור לבוש קרעים יושב על הארץ כשנעליו הבלויות לצדו, ומבקש צדקה מהעוברים והשבים. בא עמו המלך בדברים ומצאו חכם ונבון וטוב לב מאוד, עד שאהבו המלך אהבת נפש, וגמר בלבו לתת לו את בתו.

אלא שכאן עמדה בפניו בעיה: אם יזדהה בפניו ויאמר לו שהוא המלך, לא יאמין לו מחמת התחפושת אשר עליו. ואם ילך וישוב בלבוש מלכותו, אולי כבר לא ימצאהו עוד.

ניסה המלך לשכנעו בטובות שיבוא עמו לביתו, אך הלה סירב בכל תוקף. באין ברירה, חטף לו המלך את נעליו וברח. החל הבחור דולק אחריו, כשהוא בוכה ומיילל: "אין לי עוד נעלים, מדוע חטפת לי אותם?!"

ראו זאת שומרי ראשו של המלך והתפלאו על מה ולמה מתאכזר מלכם להלך עני זה, אך בIODעם את טוב לב המלך ידעו כי יש דברים בגו.

במרוצתו הגיע המלך לפתח המנהרה המובילה אל ארמונו, נבלע במהירות לתוכה, והעני היחף בעקבותיו, צועק ובוכה. בסיום המנהרה, מטפס המלך במדרגות, מגיע לדלת כבדה, דוחף ונכנס והבחור אחריו.

אור גדול ומסנוור שטף את פניו הנדהמות. התבונן סביבו והשתאה מן הפאר והעושר. ברכ הזהב ונברשות

☺ זה כא חוק! ☺

מנהל סמינר נכנס לגרא"ל שטיינמן זצ"ל עם שאלה בקשר לאחת התלמידות.

לאכזבתו, הגרא"ל עונה הפוך ממה שהוא רצה שיענה. הוא מנסה לשאול את אותה שאלה מכיוון אחר, ונענה בשתיקה רועמת.

"הראש-ישיבה, איך אני יכול לקום מהכסא בלי לקבל תשובה?" הוא עושה נסיון אחרון...

הגרא"ל מגיב: "אתה יכול לקחת את הכסא אתך"...

☺ חוק חוק כא... ☺

כשאר באים לשמוע דעת-תורה, יש להיות מוכנים גם לתשובה שאינה מסתדרת עם הציפיות...

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: בש"ע (סי' ת"ע ס"א) פסק מרן שהבכורות מתעניין בערב פסח, ומרן הגר"ע יוסף זצ"ל בחזון עובדיה הביא שבזמן הזה שירדה חולשה לעולם, נהגו להקל להפסיק התענית על ידי השתתפות בסעודות מצוה ואפילו סיום מסכת. ע"ש. שאלתי, בבכור שכן רוצה להתענות בערב פסח, האם עליו לקבל תענית מבעוד יום בתפלת מנחה? שכן מצד אחד זה כמו תענית ציבור שאין צריך קבלה שמקובל ועומד, ומצד שני רוב הציבור אינם מתענים בפועל?

תשובה: מסתברא שאין צריך, כיון שמסתמא צריכים להתענות עד שישתתף בסעודת סיום, אם כן כל מי שלא השתתף דעתו לצום ואין צריך קבלה. וכן נהגנו בחו"ל.

שאלה: בכור שנולד בניתוח קיסרי, האם צריך להתענות בערב פסח?
תשובה: אינו צריך להתענות (כף החיים סימן ת"ע אות ג'). ואם יוכל להצטרף בנקל לסיום מסכת – תבא עליו ברכה.

שאלה: האם כדי להפטר מתענית בכורות, ניתן לעשות סיום שלחן ערוך (אורח חיים בלבד)?
תשובה: אפשר.

שאלה: ילד לפני בר-מצוה שסיים מסכת, האם יכול לפטור גדולים מתענית בכורות?
תשובה: יכול לעשות, ויש שמחה גדולה לתורה כשנער קטן מסיים מסכת. עם זאת את הקטע האחרון ילמד (בבית הכנסת בשעת הסיום) יחד עם אדם גדול, שיקרא ויסביר עמו.

שאלה: כאשר בשחיטה נשפך לכלוך מהוושט על בית השחיטה, האם יש לחוש שלכלוך זה בגדר חמץ?
תשובה: מה הבעיה? שוטפים את זה יפה לפני פסח ונגמר. הרי הכל צונן. ואם נבלע משהו, בטל בששים לפני פסח ואינו חוזר וניעור. הפוסקים דנו על מי שקונה תרנגולים בפסח ויש גרגרים בזפק וכו', אבל לקנות לפני פסח ולנקות הכל ולאכול בפסח, אין מי שאוסר.

שאלה: האם "בסיסה" (מיני דגן המעורבים בשמן) יכולה להיות כשרה לפסח, כלומר האם אני יכול לקנות חיטה לקלות אותה, למחון לערבב עם שמן ולאכול בתוך הפסח?
תשובה: חיטה מן השוק אסור לקחת משום לתייתה. (עיין בכף החיים סימן תנ"ג אות פ"ג). אך חיטה שמורה, לקלות אותה בכלים כשרים, ולמחון אותה בטוחנת כשרה לפסח, ולערבב עם שמן כשר, אין בעיה.

שאלה: אחד מחתניי נהג שלא לאכול אורז בפסח כמו שנהגו בבית הוריו, כעת רוצה לבטל מנהגו, האם צריך התרה?
תשובה: ודאי צריך התרה. אלא אם כן הוא בשנה הראשונה לנישואיו שאז אין צריך התרה. אמה"ג זצ"ל לא היה אוכל אורז. אבל לנו הילדים התיר לאכול אורז ודוחן.

שאלה: האם מותר לנכד ללחון או לנשק את ידיה של סבתו?
תשובה: לנשק את ידה, וכן מנהגנו בליל שבת להתברך מפי הסבתא נ"ע ולנשק את ידה.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל